

EL DIARI DE L'EDUCACIÓ

# EDUCACIONS

40 VEUS SOBRE EDUCACIÓ I SOCIETAT

Icaria  El Diari de l'Educació

# Índex

Pròleg. L'educació és cosa de tots,  
*João França i Pau Rodríguez* 9

## CIUTADANIA 15

Educació crítica i empoderament ciutadà per una democràcia  
real, *Ada Colau* 17

La democràcia sorgeix de la formació i la participació,  
*Jordi Mir Garcia* 22

## PARTICIPACIÓ 29

Participar i fer, *Joan Subirats* 31

Com fem una escola més democràtica?, *Joan Domènech* 36

## GÈNERE 41

Coeducació, l'assignatura imprescindible,  
*Sara Berbel Sánchez* 43

Parlem de coeducació, *Marina Subirats* 49

## SEXUALITAT 55

El repte de l'educació sexual, *Fran Ferri* 57

L'escola i el sexe, *Jaume Funes* 63

## ECONOMIA 69

L'economia, una ciència per entendre el món o per dominar-lo?, *Josep Manel Busqueta* 71

Economies a l'escola, *Sònia Farré* 78

## CONSUM 83

Consum responsable? Encara no com voldríem,  
*Arcadi Oliveres* 85

El consum que ens devora, *Carles Sedó* 90

## TREBALL 95

Educació, treball i capitalisme, *Albert Recio* 97

Els cicles formatius i la deshumanització dels futurs treballadors, *Salvador López Arnal* 103

## LITERATURA 109

Alguns apunts sobre la literatura i els joves,  
*Care Santos* 111

La necessitat de la literatura, *Jaume Cela* 116

## ART 123

Tocats per l'art, *Pepa Plana* 125

Gaudir de l'art de cada dia, *Núria Sàbat* 131

## MITJANS 137

L'educació ja és sexi, *Manel Alías* 139

I si eduquéssim en comunicació audiovisual?,  
*Xavier Serra* 145

## TÈCNOLOGIA I XARXES 151

Els papa-nates, els pare-noics i el nen savi que assenyalava

la lluna amb el dit, *Carles Capdevila* 153

Les TIC a l'educació, *Jordi Jubany* 159

## CIÈNCIA 165

El cel és blau, però encara no sabem el perquè,

*Anna Grau* 167

Has fet alguna bona pregunta avui?, *Sandro Maccarrone* 172

## NATURA 179

Educar per cuidar la vida, *Heike Freire* 181

La natura és, encara, un repte per a l'escola?,

*Assumpta Duran* 187

## CIUTAT 193

La ciutat com un conjunt d'interessos canviants,

*Pep Martí* 195

Ciutat i educació, binomi indissociable, *Esteve Barandica* 200

## LLENGUA 207

Ensenyar el Proficiency amb el nivell B, *Pau Vidal* 209

En estirabot correcte direm..., *Olatz de Bilbao* 214

## HISTÒRIA 219

Usos i abusos de l'ensenyament d'Història,

*Joaquim Prats* 221

Les històries i la Història, *Teresa Terrades* 226

COMUNS 231

Ha esclatat la bombolla educativa?, *Joan M. Gual* 233

Els comuns a l'escola, *Laia Benito Pericas* 240

IMMIGRACIÓ 245

Visc al nord i sóc del nord, *Mohamed El Amrani* 247

Integració social, el gran repte del present, *Pilar Ugidos* 252

SOLIDARITAT 259

Cooperació internacional a l'escola?, *Francesc Mateu* 261

Educació per a una ciutadania global: *Connectant mons*,

*Mila Domeque* 267

DESIGUALTATS 275

Austeritat, sistema educatiu i la reproducció social de  
les desigualtats, *Albert Sales* 277

Societat desigual, escola desigual. Es poden compensar  
les desigualtats?, *Joan Girona* 282

Epíleg. Escola i societat: una relació imprescindible,  
*Jaume Carbonell Sebarroja* 289

# Pròleg

## L'educació és cosa de tots

JOÃO FRANÇA i PAU RODRÍGUEZ\*

L'educació és cosa de tots. Amb aquest lema per bandera posàvem en marxa el gener de l'any 2014 *El Diari de l'Educació*. Més enllà de l'objectiu d'informar i aprofundir sobre l'actualitat educativa, el diari naixia amb la voluntat de connectar el món de l'educació amb la societat que l'envolta. O més humilment, d'esdevenir una nova eina al servei de la comunitat educativa i els diferents àmbits de la nostra societat, i afavorir el diàleg entre aquests dos àmbits.

Doncs bé, el llibre *Educacions* és una extensió d'aquesta idea inicial. No és un llibre sobre els grans reptes o mancances de l'educació avui, sinó un punt de trobada per analitzar conjuntament, i amb una àmplia pluralitat de veus, diverses qüestions de rellevància social que afecten directament el sistema educatiu, però que en poques ocasions s'aborden des de la perspectiva educativa.

Com afecta la societat de consum a les escoles? I les demandes de més radicalitat democràtica? Com es viu, des de dins i fora dels centres educatius, la reivindicació de la diversitat sexual? I el creixement de les desigualtats i la pobresa? Aquestes són algunes de les

---

\* Coordinadors d'*El Diari de l'Educació*.

nombroses preguntes que s'intenten respondre en aquest llibre, i que es poden reduir a una de sola: com les principals preocupacions socials penetren en l'escola i, a la vegada, com aquesta és capaç de plantejar-hi alternatives i ajudar a transformar la realitat?

L'intercanvi de coneixements i de pràctiques ha de ser bidireccional. L'escola és un agent transformador de la societat i s'ha de fer sentir en tots els àmbits de la vida pública, de la mateixa manera que els centres educatius haurien de ser permeables als corrents socials de referència.

Per abordar aquest grau de complexitat, al llibre hi podreu llegir les reflexions de molts educadors, dels que ho són a peu d'aula cada dia i dels que, sense ser-ne conscients, eduquen des dels seus àmbits professionals i de compromís social. Ja siguin acadèmics, comunicadors, activistes socials o professionals de diferents àmbits. Persones que entenen que l'educació no acaba en sortir de l'aula.

Si proclamem, convençuts, que no només s'educa en escoles i instituts, tampoc sols a les bressol o a la universitat, cal que parlem de ciutadania, d'economia, de treball, del paper de les ciutats, de gènere, de la immigració, dels mitjans de comunicació, de la cooperació o l'ecologia. L'escola ha de poder dir-hi la seva en aquests aspectes, tenir incidència en el debat públic.

De la mateixa manera, a l'aula es treballa amb material sensible com la llengua, la història, l'art, les tecnologies, la ciència o la literatura. La societat s'hauria de preocupar per com s'enfoquen aquests aspectes. L'exemple de la llengua és clar: l'ampli consens que genera la immersió lingüística i els atacs que ha patit en els darrers anys han propiciat un debat portes enfora de l'escola sobre el paper de la llengua a l'aula. Per què no podríem traslladar-ho a la història o a la literatura?

El resultat d'una interacció més important entre l'escola i el seu entorn en aquests termes només pot ser positiu, enriquidor, garantia de més pluralitat i d'una mirada més crítica. Hem de superar el concepte del centre educatiu com un espai públic i entendre'l com un espai comú. És a dir, un espai que és cosa de tots. I no és que aquest llibre sigui una esmena a la docència. Al contrari, el paper dels mestres és fonamental. Però sí que és una crida perquè tothom, des del seu espai i capacitat d'influència, pensi com ha de ser l'escola.

### **Falta de connexió?**

*Educacions* és un instrument per fomentar l'intercanvi de coneixements i la col·laboració entre les institucions educatives i la societat en què es troben immerses. Per empènyer a una connexió més forta.

Però hi ha un altre tipus de desconexió que afecta la relació escola-societat, la que té a veure amb les percepcions. Com a mitjà de comunicació, és la nostra responsabilitat i fins i tot obligació treballar perquè la visió que té la societat del sistema educatiu coincideixi al màxim amb la seva realitat —sempre diversa, és clar.

Però sovint no és així. Hi ha una desconexió que s'aprecia, per exemple, en un estudi de la Fundació Varkey GEMS publicat l'octubre del 2013. Set de cada deu ciutadans espanyols, segons l'informe, considera que els professors proveeixen els seus alumnes d'una bona educació. Una valoració positiva només superada per dos dels 21 països analitzats, Finlàndia i el Brasil. Aquesta percepció, tanmateix, xoca amb la valoració del sistema educatiu en el seu conjunt. Els mateixos enquestats li posen una nota de 5,4, la més baixa a tot Europa exceptuant Grècia i Turquia.



Valorem negativament el sistema educatiu, però molt positivament la feina del professor. Què falla? És que realment el sistema és desastrós malgrat comptar amb professionals impecables? Potser és deu també al fet que els periodistes només hem sabut aproximar-nos a l'educació des de la seva vessant negativa? O és que els mestres no han explicat prou les seves experiències a l'aula, que duen a terme amb èxit malgrat les nombroses dificultats?

Podem intuir respostes a aquestes preguntes, però són de gran complexitat. És evident que avui i malgrat tot hi ha grans experiències a les escoles, i els mitjans de comunicació, amb la complicitat dels educadors, les hem de saber transmetre.

### **Més desigualtats, però més implicació**

En la seva voluntat d'apropar educació i societat, aquest llibre, finalment, pretén també reforçar el front comú format per tota la comunitat educativa per defensar l'accés universal a l'educació. A una educació de qualitat, amb esperit innovador i transformador i que, més enllà de les seves parets, vetlli pels drets dels infants. En el fons de les reflexions travades per les quaranta veus que configuren *Educacions*, el lector hi apreciarà aquest mínim comú denominador, que mai no s'ha arribat a assolir amb plenes garanties a casa nostra, molt menys en l'actualitat.

A *El Diari de l'Educació* som del parer que, a la missió encomanada als mitjans de comunicació d'interpretar la realitat que ens envolta, s'hi ha de sumar també la de prendre partit per defensar tot allò que afecti els drets bàsics de les persones, els drets humans, el dret a l'educació. Perquè aquestes qüestions són cosa de tots, també dels mitjans de comunicació.

En un any, a *El Diari de l'Educació* hem informat, per exemple, de com la Generalitat menyspreava en els seus pressupostos la xarxa pública d'escoles bressol, l'etapa més crucial en termes d'igualtat, i la fiava a les diputacions, lluny encara de garantir un accés universal a l'educació 0-3; hem constatat, gràcies a un informe del Síndic de Greuges, com afloren les desigualtats en el lleure educatiu —el 57,1% dels fills de famílies benestants fa activitats no esportives més enllà de l'escola, per un 21% de les classes més baixes—; ens hem fet ressò d'estudis de Save the Children o Càritas que destacaven que Espanya és el segon país de la Unió Europea on ha crescut més la pobresa infantil, fins a arrossegar gairebé un de cada tres infants; hem aprofundit sobre el canvi de tendència en la matriculació a les universitats, que ha reulat per primera vegada en anys; hem informat de com els nivells d'inclusió retrocedien per primera vegada —en tres punts— des del curs 2010-2011; hem abordat també amb profunditat com alguns centres educatius, desgraciadament, s'han convertit en el mirall —trencat— de barris desestructurats, habitats per famílies i infants que difícilment podran sortir de l'espiral de la pobresa en què es troben immersos.

Davant aquestes desigualtats, que afecten el moll de l'os del dret a l'educació, cal prendre-hi part com a periodistes i com a societat.

Un *prendre-hi part* que és doblement positiu per a l'educació. En primer lloc, per tot allò que pugui aconseguir en la reivindicació dels drets fonamentals vinculats al desenvolupament dels infants. I, en segon lloc, perquè la implicació social sempre comporta un compromís i una reflexió personal i col·lectiva que acaba deixant un pòsit de renovació i innovació.

Sense anar més lluny, ja abans de la Transició vam veure com els Moviments de Renovació Pedagògica, les escoles d'estiu, les coope-

ratives de famílies i mestres i també el teixit veïnal lluitaven per una educació que fos millor. No només perquè sortien de la dictadura, sinó perquè es van despertar unes aspiracions socials i educatives que anaven més enllà, que apostaven per educar d'una altra manera; per educar en comptes de limitar-se a ensenyar.

Avui, tot i que en un altre context, ens trobem en un moment en què la ciutadania ha tornat a prendre els carrers. Davant una situació de crisi econòmica que ha causat estralls, molta gent ha optat per no resignar-se, per defensar els seus drets i per proposar alternatives. Cal estar a l'altura d'aquest moment, des de l'educació i des de fora.

És per tot això que l'educació és cosa de tots. Per això la societat, i nosaltres des del periodisme, ens hi hem de comprometre, sobretot en moments difícils com els que vivim. En defensa d'una educació que sigui accessible a tothom, sigui quina sigui la seva procedència econòmica, social o cultural, i en totes les etapes de la vida. Ens hi hem de comprometre, perquè comprometent-nos també aprenem. És cosa de tots.

Barcelona, febrer del 2015